

BAHORGI ZABZAVOT EKINLARIDAN BO'SHAGAN MAYDONGA G'O'ZA EKIB PARVARISHLASHNING O'SISHIGA VA HOSILDORLIKKA TA'SIRI

Qoraboyev Turg'unali Abduljalilovich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti tayanch doktoranti
ORCID: 0009-0007-2066-193X

Annotatsiya. Bahorgi muddatda ekilgan osh lavlagi, rediska va kashnichni turli mineral o'g'itlar meyyorlarida oziqlantirib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda, yuqori o'g'it meyyorlari qo'llanilib parvarishlangan osh lavlagi, rediska va kashnichdan bo'shagan maydonlarga g'o'za ekilib parvarishlanganda, g'o'zani bo'yi 45,0-48,2 smni tashkil qilgan bo'lsa, paxta hosili 20,9-27,0 s/gani tashkil qildi. Tajribada nisbatan yuqoriroq ma'lumotlar bahorgi muddatda kashnich ekilib parvarishlangan maydonga so'ng g'o'za ekilganda g'o'zani bo'yi 48,2 smni tashkil qilgan holda, 23,4-27,0 s/ga paxta hosili yetishtirildi.

Kalit so'zlar: bahorgi muddat, sabzavot, lavlagi, rediska, kashnich, o'g'it me'yorlari, g'o'za, o'shish, hosil.

Аннотация. При повторном посеве хлопчатника где весной были посеяны столовая свекла, редиска и кашнич и внесены различные минеральные удобрения, высота хлопчатника составила 45,0–48,2 см, а урожайность – 2,09–2,70 т/га. Сравнительно более высокие данные получены в опыте где весной был посеян кашнич и после повторном посеве хлопчатника, высота хлопчатника составила 48,2 см, а урожайность 2,34–2,70 т/га.

Ключевые слова: весенний период, овощи, свекла, редиска, кашнич, нормы удобрений, хлопок, рост, урожай.

Abstract. In a reseeded cotton field, where beetroot, radish, and kashnich were sown in the spring and various mineral fertilizers were applied, the cotton plant height reached 45.0–48.2 cm, and the yield was 2.09–2.70 t/ha. Comparatively higher results were obtained in a trial where kashnich was sown in the spring and, after reseeding the cotton, the cotton plant height reached 48.2 cm, and the yield was 2.34–2.70 t/ha.

Key words: spring period, vegetables, beets, radishes, kashnich, fertilizer rates, cotton, growth, harvest.

Kirish. Bugungi kunda aholi sonining keskin ortishi sababli oziq-ovqatga bo'lgan talab kun sayin ortib bormoqda. Ushbu muammoni yechimini qilish maqsadida asosiy ekin hosili yig'ishtirib olingan maydonga takroriy ekin ekib yerlardan unumli maydon birligidan ko'proq qishloq xo'jaligi mahsuloti olish dolzarb hisoblanadi.

Mamlakatimizda takroriy ekinlar ekib hosilini to'liq pishirib olish uchun etarli harorat mavjud. Chunki, asosiy ekinlar hosili yig'ishtirib olingandan keyin sovuq tushguncha bo'ladigan yana 135-140 kun mavjud bo'lib, o'simliklar uchun ijobiy haroratlari 2400-3200 °C ni tashkil qiladi. Mavsumning bu davridagi samarali haroratlardan unumli foydalanib vegetatsiya davri qisqa bo'lgan g'o'za, kungaboqar, sholi, kartoshka, sabzavot-poliz, dukkakli don va silos uchun makkajo'xori va boshqa ziroatlarni ekish hamda ularni to'liq pishirib olish mumkin.

Surxondaryo viloyati iqlimi iliq va issiq bo'lgani uchun bahorgi muddatda lavlagi, rediska va kashnich ekin ekish muddati boshqa mintaqalarga qaraganda erta boshlanadi. Surxondaryo viloyati sharoitida bahorgi rediska odatda 25–30 kun ichida, bahorgi lavlagi odatda 80–100 kun ichida, kashnich barg hosili 30 kunda yig'ishtiriladi. Fevral oxiri – mart boshida ekilgan lavlagi may oxiri iyun boshlarida hosili yig'ishtirib olinadi. Fevral oxiri – mart boshidan boshlab tuproq harorati +6+8 °C gacha bo'lganda ekish mumkin.

Materiallar va uslublar. Dala tajribasida kuzatishlar, hisoblash va tahlillar “Dala tajribalarini o'tkazish uslublari” O'zPITI uslubiy qo'llanmasiga amal qilingan holda olib borildi [2]. Tajriba dalasi tuprog'i tarkibidagi gumus miqdori I.V. Tyurin, umumiy azot va fosfor I.M. Malseva va L.I. Gritsenko uslubida, harakatchan fosfor

B.P. Machigin va almashinuv chan kaliy P.V. Protasov uslubida aniqlandi. Tajribada olingan ma'lumotlarga B.A. Dospexov uslubi bo'yicha matematik statistik ishlov berildi.

Natijalar va munozara. Tajribada takroriy ekilgan g'o'za har oyning boshida o'sishi va rivojlanishi aniqlanib borildi.

Tajribada 1-sentabr kuniga g'o'zaning o'sishi va rivojlanishi aniqlanganda, bahorgi muddatda ekilgan osh lavlagi mineral o'g'itlar bilan N150; P150; K75 kg/ga me'yorlarda oziqlantirilib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda bo'yi 45,0 sm tashkil qildi.

Bahorgi ekilgan osh lavlagi mineral o'g'itlar bilan N175; P175; K90 kg/ga me'yorlarda oziqlantirilib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda bo'yi 45,8 sm bo'ldi.

Bahorgi ekilgan rediska mineral o'g'itlar bilan N120; P140; K90 kg/ga me'yorlarda oziqlantirilib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda bo'yi 46,6 sm bo'lganligi aniqlandi.

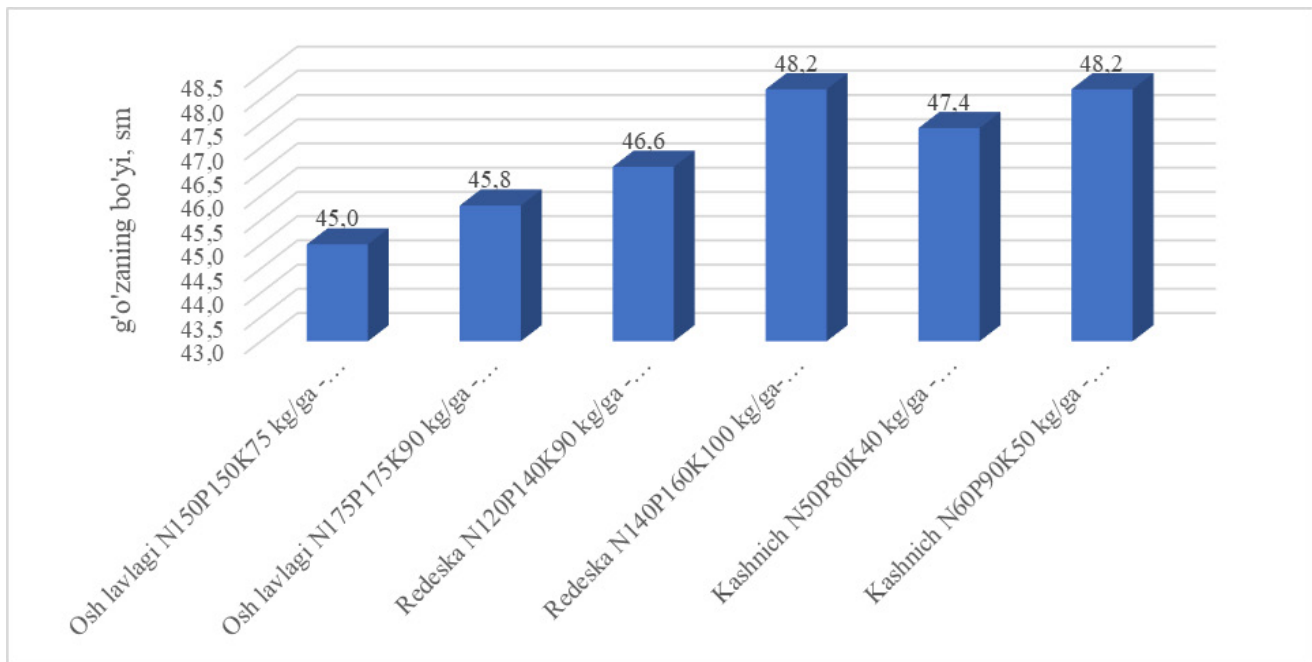
Bahorgi ekilgan rediska mineral o'g'itlar bilan N140; P160; K100 kg/ga oziqlantirilib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda bo'yi 48,2 smni tashkil qildi.

Bahorgi ekilgan kashnich mineral o'g'itlar bilan N50; P80; K40 kg/ga me'yorlarda oziqlantirilib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda bo'yi 47,4 sm bo'lganligi aniqlandi.

Bahorgi ekilgan kashnich mineral o'g'itlar bilan N60; P90; K50 kg/ga oziqlantirilib parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda bo'yi 48,2 sm bo'ldi.

O'tkazilgan tajribada bahorgi sabzavot ekinlaridan bo'shagan maydonlarga go'za ekishning paxta hosiliga ta'siri o'rganildi.

Bahorgi muddatda ekilgan osh lavlagi (N150; P150; K75 kg/ga) parvarishlangan maydonga g'o'za ekilganda paxta hosili 20,9

1-rasm. Bahorgi sabzavot ekinlaridan bo'shagan maydonlarga go'za ekishning o'sishiga ta'siri.

s/ga ni tashkil qilgan bo'lsa, bahorgi ekilgan osh lavlagi (N175; P175; K90 kg/ga) parvarishlangan maydonga g'oz'a ekilganda paxta hosili 23,5 s/ga bo'lib, 2,6 s/ga yuqori hosil olindi.

Bahorgi ekilgan rediska (N120; P140; K90 kg/ga) parvarishlangan maydonga g'oz'a ekilganda paxta hosili 21,8 s/ga bo'lgan bo'lsa, bahorgi ekilgan rediska (N140; P160; K100 kg/ga) parvarishlangan maydonga g'oz'a ekilganda 25,7 s/ga paxta hosili olinib, 3,9 s/ga oshganligi aniqlandi.

Bahorgi ekilgan kashnich (N50; P80; K40 kg/ga) parvarishlangan maydonga g'oz'a ekilganda paxta hosili 23,4 s/ga bo'lgan bo'lsa, bahorgi ekilgan kashnich (N60; P90; K50 kg/ga) parvarishlangan maydonga g'oz'a ekilganda paxtadan 27,0

s/ga hosil olinib 3,6 s/ga ko'p bo'ldi.

Xulosa qilish mumkinki, bahorgi muddatda ekilgan osh lavlagi, rediska va kashnichni turli mineral o'g'itlar meyyorlarida oziqlantirib parvarishlangan maydonga g'oz'a ekilganda, yuqori o'g'it meyyorlari qo'llanilib parvarishlangan osh lavlagi, rediska va kashnichdan bo'shagan maydonlarga g'oz'a ekilib parvarishlanganda, g'ozani bo'yi 45,0-48,2 smni tashkil qilgan bo'lsa, paxta hosili 20,9-27,0 s/gani tashkil qildi. Tajribada nisbatan yuqoriroq ma'lumotlar bahorgi muddatda kashnich ekilib parvarishlangan maydonga so'ng g'oz'a ekilganda g'ozani bo'yi 48,2 smni tashkil qilgan holda, 23,4-27,0 s/ga paxta hosili yetishtirildi.

ADABIYOTLAR:

1. Abdujalimov Sh.X., Tadjiev K.M. Takroriy ekilgan g'ozaga oksigumet stimulyatorini qo'llashning quruq massasiga ta'siri // Paxtachilik va donchilik ilmiy-amaliy jurnal №2-son (6) 2022. –B. 76-80
2. Dala tajribalarini o'tkazish uslublari. Toshkent. 2007. –141 b.
3. Доспехов Б. Методика полевого опыта. 5-ое изд доп и перераб. Москва. "Агропромиздат". 1985. –245-256 стр.
4. Tadjiev M., Tadjiev K.M. Kuzgi bug'doydan keyin ekilgan takroriy, oraliq va siderat ekinlarining paxta tolasi va urug'lik chigit sifatiga ta'siri // "O'zbekiston paxtachiligini rivojlantirish istiqbollari" nomli respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami (2014 yil, 11-12 dekabr) (II-qism) Toshkent, 2014. 104-105 betlar
5. Tadjiev M., Tadjiev K.M., Abdimo'minov Sh.X. Takroriy va siderat ekinlari g'ozaning eng yaxshi o'tmishdoshi // Agrar soxani istiqbolli rivojlantirishda resurs tejovchi innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish mavzusidagi xalqaro ilmiy-texnik anjuman maqolalar to'plami. Andijon, 2019 yil. 139-141 betlar